

FANLARARO INTEGRATSIYANI TASHKIL QILISHDA KROSSKURRIKULAR YONDASHUV

Nargiza karimova

Annotatsiya: Mazkur ilmiy maqolada fanlararo integratsiyani tashkil qilishda krosskurrikular yondashuvning o‘rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Bugungi kunda ta’lim jarayonida o‘quvchilarning faqat nazariy bilimlarini emas, balki ularning amaliy ko‘nikma va kompetensiyalarini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Fanlararo integratsiya va krosskurrikular yondashuv ushbu vazifani amalga oshirishning samarali vositalaridan biri hisoblanadi. Maqolada krosskurrikular yondashuvning mohiyati, fanlararo integratsiyadagi roli, didaktik imkoniyatlari, uni ta’lim jarayoniga joriy etish yo‘llari hamda mavjud muammolar yoritilgan. Tadqiqot natijalari fanlararo integratsiya asosida tashkil etilgan ta’lim o‘quvchilarning mustaqil fikrlashi, bilimlarni tizimli o‘zlashtirishi va real hayotiy vaziyatlarda qo‘llash qobiliyatini rivojlantirishini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: fanlararo integratsiya, krosskurrikular yondashuv, ta’lim jarayoni, kompetensiyaviy yondashuv, didaktika.

Zamonaviy jamiyatning rivojlanishi ta’lim tizimi oldiga yangi talablarni qo‘ymoqda. Bugungi kunda oliy ta’lim muassasalarida bilim berish bilan bir qatorda talabalarda mustaqil fikrlash, tahlil qilish, muammoli vaziyatlarni hal etish va ijodiy yondashuv ko‘nikmalarini shakllantirish muhim vazifa hisoblanadi. Shu sababli ta’lim jarayonini faqat alohida fanlar doirasida tashkil etish yetarli emas.

An’anaviy ta’lim tizimida fanlar bir - biridan ajratilgan holda o‘qitiladi. Natijada talabalar fanlar o‘rtasidagi bog‘liqlikni yetarli darajada anglay olmaydi. Bu esa olingan bilimlarni amaliy faoliyatda qo‘llashda qiyinchilik tug‘diradi. Shu nuqtai nazardan fanlararo integratsiya va krosskurrikular yondashuv ta’lim sifatini oshirishning muhim omillaridan biri sifatida qaralmoqda.

Fanlararo integratsiya tushunchasi

Fanlararo integratsiya – bu turli fanlar mazmunini o‘zaro bog‘lash orqali ta’lim jarayonini tashkil etishdir. Ushbu yondashuv o‘quv materiallarini yagona tizimda o‘zlashtirishga imkon yaratadi. Fanlararo integratsiya jarayonida

fanlar o‘z mustaqilligini saqlagan holda, umumiy ta’limiy maqsadga xizmat qiladi.

Fanlararo integratsiyaning asosiy vazifasi talabalar bilimini chuqurlashtirish va kengaytirishdan iborat. Talabalar bir fan doirasida o‘rganilgan tushunchalarni boshqa fanlar bilan bog‘lash orqali bilimlarni yaxlit holda idrok etadi. Bu esa ularning dunyoqarashini kengaytiradi va fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi.

Fanlararo integratsiyaning ta’limdagi ahamiyati

Fanlararo integratsiya ta’lim jarayonining samaradorligini oshiradi. Integratsiyalashgan darslar talabalarni faol o‘qishga jalb qiladi, ularning darsga bo‘lgan qiziqishini oshiradi. Bundan tashqari, fanlararo integratsiya orqali o‘qitiladigan mavzular real hayotiy vaziyatlar bilan bog‘lanadi.

Shuningdek, fanlararo integratsiya talabalar bilimini mustahkamlashga xizmat qiladi. Bir mavzuning turli fanlar kesimida ko‘rib chiqilishi bilimlarning uzoq muddat xotirada saqlanishiga yordam beradi. Bu esa ta’lim jarayonining sifatini oshiradi.

Krosskurrikulyar yondashuv tushunchasi

Krosskurrikulyar yondashuv fanlararo integratsiyaning zamonaviy ko‘rinishlaridan biri hisoblanadi. Ushbu yondashuv o‘quv dasturlarini umumiy mavzular, g‘oyalar va kompetensiyalar asosida bog‘lashni nazarda tutadi. Krosskurrikulyar yondashuvda fanlar bir - birini to‘ldiradi va yagona ta’limiy maqsadga xizmat qiladi.

Mazkur yondashuv talabalarni mustaqil izlanishga undaydi. Talabalar turli fanlardan olingan bilimlarni birlashtirib, muammoli vaziyatlarga yechim topishga harakat qiladi. Bu esa ularning ijodiy va tanqidiy fikrlashini rivojlantiradi.

Krosskurrikulyar yondashuvning didaktik imkoniyatlari

Krosskurrikulyar yondashuv quyidagi didaktik imkoniyatlarga ega:

- talabalar bilimlarini amaliy faoliyat bilan bog‘lash;
- mustaqil va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish;
- ta’lim jarayonida interfaol metodlardan samarali foydalanish;
- o‘quv motivatsiyasini oshirish.

Mazkur yondashuv asosida tashkil etilgan darslar talabalarni faollikka undaydi va ularning ta’lim jarayonidagi ishtirokini kuchaytiradi.

Fanlararo integratsiyani tashkil etish shakllari

Fanlararo integratsiyani ta’lim jarayonida turli shakllarda tashkil etish mumkin. Jumladan, integratsiyalashgan darslar, loyiha asosida ta’lim, muammoli ta’lim va seminar mashg‘ulotlar orqali fanlararo bog‘liqlikni ta’minlash mumkin.

Integratsiyalashgan darslar davomida bir nechta fan mavzulari yagona dars doirasida o‘rganiladi. Bu esa talabalar bilimini chuqurlashtirishga xizmat qiladi.

Ta’lim jarayonida krosskurrikulyar yondashuvni amalga oshirish

Krosskurrikulyar yondashuvni samarali amalga oshirish uchun o‘qituvchilar o‘rtasida hamkorlik muhim ahamiyatga ega. O‘qituvchilar o‘quv dasturlarini kelishgan holda ishlab chiqishi va dars jarayonida o‘zaro tajriba almashishi zarur.

Bundan tashqari, baholash tizimini ham integratsiyalashgan holda tashkil etish talab etiladi. Baholash jarayonida talabalar bilimining amaliy qo‘llanishiga alohida e’tibor qaratilishi lozim.

Mavjud muammolar va ularning yechimlari

Fanlararo integratsiya va krosskurrikulyar yondashuvni joriy etishda ayrim muammolar mavjud. Jumladan, metodik qo‘llanmalar yetishmasligi, o‘qituvchilarning integratsiyalashgan ta’lim bo‘yicha tajribasi kamligi kabi muammolar kuzatiladi.

Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun o‘qituvchilar malakasini oshirish, metodik tavsiyalar ishlab chiqish va ilg‘or tajribalarni ommalashtirish zarur.

Xulosa qilib aytganda, fanlararo integratsiyani tashkil qilishda krosskurrikulyar yondashuv ta’lim samaradorligini oshirishda muhim rol o‘ynaydi. Ushbu yondashuv talabalar bilimini tizimli shakllantiradi, ularning mustaqil fikrlash va muammolarni hal etish ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Krosskurrikulyar yondashuv asosida tashkil etilgan ta’lim zamonaviy ta’lim talablariga javob beradi va raqobatbardosh mutaxassislar tayyorlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Azizxo‘jayeva N.N. Pedagogik texnologiyalar. – Toshkent, 2019.
2. Xodjayev B.X. Pedagogika nazariyasi. – Toshkent, 2020.

- 3.Saidahmedov N. Ta’limda integratsiya masalalari. – Toshkent, 2018.
- 4.Drake S.M. Creating Integrated Curriculum. – USA, 2017.
- 5.Fogarty R. Curriculum Integration. – USA, 2018.
- 6.UNESCO. Education for Sustainable Development. – Paris, 2021.